

ΤΟ ΞΑΝΘΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ

Τη Μαρίζα, τη Μαρίζα μας, την πρωτογνώρισα ή καλύτερα την πρωτοάκουσα στη διάρκεια της δικτατορίας. Το 1969, στο Ροντέο, παρέα, με τον άλλο μεγάλο δημιουργό, τον Διονύση Σαββόπουλο. Ήταν η εποχή της κυριαρχίας των Συνταγματαρχών, δηλαδή της κυριαρχίας της κρατικής βίας, τρομοκρατίας και της αυστηρής λογοκρισίας. Δεν μπορούσε να κυκλοφορήσει τίποτε αν δεν περνούσε από τη λογοκρισία. (Για την ιστορία σας λέω ότι στο υπουργείο Προεδρίας, της Χούντας, λογοκριτή είχαν κάποιον, όνομα και πράμα, λοχαγό ονόματι Ξεφτίλη και προϊστάμενό του έναν ταγματάρχη Βριώνη). Ήταν μια εποχή που στέκια, όπως το Ροντέο, ήταν χώροι συνάντησης, συμπροβληματισμού, αληθινής και ουσιαστικής πνευματικής άσκησης για τον αγώνα για ελευθερία και ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Σε αυτό λοιπόν το ιερό, η Μαρίζα ήταν η ξεχωριστή ιέρειά του. Από τότε δεν έπαυσα να μεταλαμβάνω από τα νάματα της μεγάλης προσφοράς και της υψηλού επιπέδου και πλούσιας δημιουργίας της. Δεν θα ξεχάσω εξάλλου τη, μετά χαράς, παρουσία της, σε συνεστιάσεις της εφημερίδας μας «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ», που μαζί με τον αείμνηστο αρχάγγελο της Κρήτης, τον Νίκο τον Ξυλούρη, έδιδαν μια ξεχωριστή αγωνιστική και ποιοτική νότα στην εκδήλωσή μας, με μοναδική «είσπραξη», τη θερμή και ειλικρινή αγάπη των φίλων μας και πρώτα πρώτα του ιδρυτή και προέδρου της «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ» και της Χ.Δ., αιμνήστου, Νίκου Ψαρουδάκη.

Τώρα, η Μαρίζα μού έκανε την τιμή να με καλέσει για να μιλήσω για το «Ξανθό κορίτσι της Σαντορίνης». Δεν είμαι φιλόλογος ούτε λογοτέχνης ούτε βιβλιοκριτικός. Ένας απλός γραφιάς της καθημερινότητας είμαι. Με

αυτά τα δεδομένα λοιπόν θα προσπαθήσω να «διαβάσω» μαζί σας μερικά μόνο αποσπάσματα από το «Ξανθό μας κορίτσι».

Είναι συνηθισμένο σε όσους διαβάζουν βιβλία, όταν αρχίζουν την ανάγνωση, πολλές φορές να πλήττουν από μακρόσυρτους προλόγους και ατέλειωτες εισαγωγές, που τους κάνουν να νιώθουν βαρεμάρα και προβληματισμό για το αν θα συνεχίσουν την ανάγνωση ή θα παραιτηθούν. Τούτο το βιβλίο έχει ένα μεγάλο χάρισμα. Από την πρώτη αράδα του μέχρι την τελευταία λέξη του, σε «ρουφάει», δεν σε αφήνει να το αφήσεις. Γιατί; Μα γιατί, εκτός του ότι είναι γραμμένο σε μια ρέουσα, σαν κρυστάλλινο νερό, ζωντανή γλώσσα, έχει ραχοκοκαλιά και σάρκα του την Αλήθεια της ζωής, όπως την έζησε η Μαρίζα, μαζί με την Ειρήνη, την αδελφούλα της, και όχι όπως τη φαντάστηκε ή την κατασκεύασε. Αλήθεια ολόφωτη και απεγάδιαστη, με πολυσήμαντες αναφορές στις Παραδόσεις, τα Έθνη και Έθιμα και τον λαϊκό πολιτισμό της Σαντορίνης της αμέσως μετά την Κατοχή περιόδου.

Το βιβλίο είναι αφιερωμένο «στα παιδιά που αφήνει πίσω του ο πόλεμος», γεγονός που στις μέρες μας, με τις αμέτρητες στρατιές των παιδιών που αφήνουν πίσω τους οι ατέλειωτοι πόλεμοι της ευρύτερης περιοχής μας, το κάνει περισσότερο από επίκαιρο. Η Μαρίζα μαζί με την Ειρήνη, την αδελφή της, παιδιά που είχε αφήσει πίσω του ο πόλεμος, στην πάντα γεμάτη αγάπη αγκαλιά της μάνας Μαργαρίτας, που ηρωικά βιοπάλευε, διασχίζει, στα πολύ παιδικά της χρόνια, το δικό της φουρτουνιασμένο Αιγαίο. Τελικά, σε ηλικία μόλις οκτώ χρόνων και ύστερα από πενταετή βασανιστική βιωτή στο Ίδρυμα, μέσα στο Δαφνί, αποβιβάζεται στον «Γλάρο», που θα τη φέρει στο υπήνεμο λιμάνι της ζεστής αγκαλιάς της

οικογένειας του θείου Μανώλη, αδελφού της μητέρας της, στην πανέμορφη Σαντορίνη.

Η Μαρίζα, το δυσλεξικό παιδί, που ακούει σχολείο και κόβει χιλιόμετρα, που αδιαφορεί για τις συνεχείς παραινέσεις και προειδοποιήσεις της κατά έναν χρόνο μεγαλύτερης Ειρηνούλας «ότι άνθρωπος αγράμματος ξύλο απελέκητο», είναι αγροίκηκτο, που λέμε στην Κρήτη, κοπέλι. Δεν ακούει κανένα. Προσπαθεί μεν περισσότερο για να κάνει το χατίρι του θείου Μανώλη και να μην αντιμετωπίζει τις επιπλήξεις της Ειρήνης, καθώς και τις ξυλιές του θείου, αλλά δεν παύει να θεωρεί και να βιώνει ως αβάστακτο βάρος το να μάθει την αλφαβήτα, την προπαίδεια και τα άλλα ανιαρά για αυτήν μαθήματα.

Ο έρωτάς της, το πάθος της, είναι το τραγούδι, κάτι που είχε διαγνώσει η Ειρήνη, από τότε που ήταν στο Ίδρυμα. «Εσύ μόνο να τραγουδάς ξέρεις» της είχε πει. Και η παιδική εκείνη διάγνωση υπήρξε απόλυτα σωστή, ως προς το «ξέρεις να τραγουδάς», όχι όμως και ως προς το «μόνο». Και η Μαρίζα με στοιχεία ζωής αποδείκνυε στην Ειρήνη, κάθε φορά που λογοφέρνανε, ότι «ξέρει πράγματα που δεν ξέρει αυτή»!

«Ξέρω να αρμέγω... (σελ. 80-81, μέχρι τον καφενέ του Παντελή).

Η τόσο ωραία αυτή αφήγηση, που έχει τη μορφή πίνακα ζωγραφικής, που μας παρουσιάζει τη ζωή στη φύση, τη χαρά και την ευτυχία που δίνει η χωρίς κανάλια και κανόνες «εκπαίδευση» από τον μοναδικό δάσκαλο που λέγεται αγάπη και μεράκι για ό,τι κάνω, αποτελεί ταυτόχρονα μια επιβεβαίωση ότι το σχολείο δεν παρέχει πάντα για όλους και για όλα τα θέματα, ούτε το μοναδικό ούτε το καλύτερο σύστημα εκπαίδευσης και κυρίως Παιδείας!

Ο έρωτας για το τραγούδι και τη μουσική γενικότερα φέρνει τη Μαρίζα, από την αρχή, κοντά στο ψαλτήρι. Παππούς, θείες, γιαγιάδες, η όλη ατμόσφαιρα και στάση ζωής, όχι μόνο της οικογένειας του θείου, αλλά ολάκερου του νησιού, τη φέρνουν στην Εκκλησία, τόσο κοντά όσο και το ίδιο το σπίτι της. Θεός, Εκκλησία, Μυστηριακή ζωή, ψαλτήρι, άναμμα καντηλιών, αγάπη και φροντίδα για το κατσικάκι, τα άλλα ζωντανά και τη φύση γενικότερα περνούν στο DNA της. Ταυτοποιούνται με το είναι της. Γι' αυτό και το όλο πολύμορφο και πλούσιο έργο της Μαρίζας, που ζήσαμε, ζούμε, αγαπήσαμε και αγαπάμε, αποτελεί πηγή έμπνευσης και ταυτόχρονα διάκονο αυτού του πολιτισμού, του πολιτισμού της αγάπης, της βιωματικής Ορθοδοξίας και Ορθοπραξίας.

Το ξανθό κορίτσι της Σαντορίνης, γεννημένο μέσα στην Κατοχή, ασφαλώς και θα μεγάλωσε, όπως όλα τα παιδιά του λαού, τότε, μέσα σε στερήσεις και κακουχίες. Όμως πουθενά στο αφήγημά της δεν θα βρούμε κλαψούρισμα και εκζήτηση οίκτου. Αντίθετα, το κορίτσι μας μας αφηγείται σε όλες τις σελίδες του βιβλίου στιγμές, ώρες, μέρες και χρόνια πραγματικής και όχι επίπλαστης ευτυχίας.

- Ευτυχία απέραντη, γιατί έχει πάντα κοντά της τον φύλακα άγγελό της, την Ειρήνη, και ζει μέσα σε μια όντως χριστιανική οικογένεια και σε μια κοινότητα «που όλο το χωριό ήμασταν σαν μια οικογένεια. Ο ένας πονούσε με τον πόνο του άλλου και ο ένας χαιρόταν με τη χαρά του άλλου, γι' αυτό δεν μας έλειψε τίποτε». Λόγια και έργα ζωής που φέρνουν στον νου μας την εικόνα της πρωτοχριστιανικής Κοινότητας των Ιεροσολύμων, όπως μας τη δίνει ο ευαγγελιστής Λουκάς στις Πράξεις των Αποστόλων,

όπου γράφει: «Του δε πλήθους των πιστευσάντων ην η καρδία και η ψυχή μία...»

- Ανείπωτη ευτυχία, όταν στο κατάστρωμα του «Γλάρου», μέσα στη θάλασσα που λυσομανούσε γιατί «ήταν η πρώτη φορά που κοιμόμασταν, όπως μας αφηγείται, η μια δίπλα στην άλλη και οι ανάσες μας έσμιγαν πριν προλάβει ο αέρας να τις σκορπίσει». Στο Ίδρυμα, «κοιμόμασταν η μια με το κεφάλι προς τα πάνω και η άλλη με το κεφάλι προς τα κάτω». Τώρα στο κατάστρωμα του Γλάρου «ήταν μια ευτυχισμένη στιγμή!» Δεν είχε να ζηλέψει σε τίποτε την πολυτέλεια που απολάμβαναν τα συνομήλικά της που ταξίδευαν στην πρώτη θέση. Εκείνη ήταν αγκαλιά με την Ειρήνη της και οι ανάσες τους έσμιγαν! Αυτή ήταν η ευτυχία!

- Ευτυχία, όταν στου θείου Μανώλη με τη θεία Έλλη και τα ξαδέλφια της νιώθει τι θα πει οικογένεια και πόσο ωραίος ήταν ο ύπνος πάνω στο καθαρό μαδέρι με μαλακό στρώμα, από άχυρο που μοσχοβολούσε!

- Απερίγραπτη επίσης η ευτυχία του κοριτσιού μας, όταν με το σκασιαρχείο από το σχολείο βρίσκεται ελεύθερη στη φύση μαζί με την κατσικά της, τα λουλούδια του αγρού, τα πουλιά, τον ήλιο, τη βροχή και ας ήξερε ότι θα ακολουθούσε η βέργα του καλού θείου και πατέρα Μανώλη.

- Δεν ήταν μικρότερη η χαρά και η ευτυχία που γεύεται το ξανθό μας κορίτσι από τις χαλβαδόπιτες, τις καραμέλες τις δικές της, αλλά και από εκείνες που «έκλεβε» από την Ειρήνη, και τις τραγανιστές τηγανίτες με το πετιμέζι που έφτιαχνε η θεία Έλλη.

- Έχει βέβαια και στιγμές λύπης το ξανθό μας κορίτσι. Όχι όμως για δικά της ή της Ειρήνης της δεινά. Λυπάται αφάνταστα και δεν μπορεί να μιλήσει, όταν διαπιστώνει ότι της έσφαξαν το κατσικάκι και ότι τα

γουρουνάκια του χωριού περνούσαν νύχτα Αγίου Βαρθολομαίου, χριστουγεννιάτικα.

Τελειώνοντας το οδοιπορικό αυτό της Μαρίζας και χωρίς να εξαντλήσω όλες τις διαστάσεις του, θα ήθελα να ευχαριστήσω και να συγχαρώ τη Μαρίζα γιατί με τρόπο, λιτό, μεστό, πεζό μα ταυτόχρονα ποιητικό μάς σκιαγραφεί το πως, για να πορεύεται ο άνθρωπος όρθιος με αξιοπρέπεια και λεβεντιά, δεν πρέπει να προσκυνά τον Μαμωνά, να έχει για Εκκλησίες τις Τράπεζες και τα Χρηματιστήρια και για προσευχή του το μέτρημα των χρημάτων, αλλά να καλλιεργεί και να αναπτύσσει το τάλαντο που του έδωσε ο Θεός, ως λίπασμα στον Πολιτισμό και την πνευματική και πολιτιστική άνοδο του λαού και της πατρίδας που τον γέννησε. Να ευχαριστήσω και να συγχαρώ επίσης τις εκδόσεις Μεταίχμιο, που κόντρα στο ρεύμα των καιρών της παρακμής, επιμένει να υπηρετεί και να αναδεικνύει την ποιότητα. Τέλος, ευχαριστώ όλες και όλους εσάς που με ανεχθήκατε.

Μανώλης Μηλιαράκης, δημοσιογράφος

Επίτιμος Πρόεδρος του κινήματος «Χριστιανική Δημοκρατία»

Το κείμενο εκφωνήθηκε στην παρουσίαση του βιβλίου της Μαρίζας Κωχ «Το ξανθό κορίτσι της Σαντορίνης» που πραγματοποιήθηκε στο Μερόπειο Ίδρυμα στις 26 Ιουνίου 2018.